СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 91. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 18-го квітня 1940. No. 91. Jersey City, N. J., Thursday, April 18, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УХВАЛЕНО ПОМІЧ ПОЛЬСЬКИМ І „ІНШИМ" ТЕРИТОРІЯМ

ВАШИНҐТОН. — Конґресовий комітет заграничних справ ухвалив на поміч польському населенню 15 міліонів долярів. Ця ухвала перейшла щойно тоді, коли до внеску додано, що поміч та має йти не лише польським, але також іншим, у подібний спосіб навіщених нещастям територіям. За ті гроші президент Рузвелт має поручити купно харчевих продуктів в Америці і вислати їх на польські й „інші" території, але щойно тоді, коли буде запорука, що ті харчі і та поміч будуть дійсно доручені потерпілому населенню.

СИЛА НІМЦІВ У НОРВЕҐІЇ.

ВАШИНҐТОН. — До вашинґтонських офіційних кол дійшла вістка від американців з Европи, що сила німецького війська в Норвеґії не є така велика, як з початку думано. Німецькі війська, на основі тих обчислень, виносять у Норвеґії найбільше 18 тисяч. Німці переправили в першім дні наступу на Норвеґію коло 10,000 вояків кораблями. Коло вісім тисяч, по тисячі що дня, вони перетранспортували літаками. Це все. Кілька тисяч знищила анґлійська морська бльокада, а 17 кораблів, наладованих військом, жде в данських пристанях, поки німецький фльот не вдасться прочистити шлях до дальшої подорожи.

ЗВЯЗКИ З ІСЛЯНДІЄЮ.

ВАШИНҐТОН. — На запрошення ісляндського премієра, щоб Америка вважала Ісляндію вповні суверенним краєм і навязала з ним безпосередні офіційні звязки, департамент стейту відгукнувся прихильно і задумує в найближчих днях дійсно ті звязки навязати. В той спосіб Америка признає суверенність Ісляндії. Ісляндія донедавна підлягала данському королеві. Але коли німці захопили Данію, Ісляндія, щоб не попасти також під зверхність німців, відразу оголосила повну самостійність.

СКІНЧИВСЯ СПІР З АКТОРАМИ.

НЮ ЙОРК. — За посередництвом посадника Ля Ґвардії спір з акторською юнією і зарядом Світової Вистави за „Американ Джубілі" успішно закінчився. Цей „джубілі" таки відбудеться і впродовж літа 350 акторів і акторок матимуть заняття. Спір зачався за те, що актори хотіли підвишки платні пять долярів тижнево. Заряд казав, що ця підвишка змусить його до втрат. Дорогою компромісу обі сторони погодилися, що за 23 вистави актори діставатимуть платню без підвишки, а по 23 виставах, коли покажеться, що до вистав не треба докладати, вони дістануть бажану підвишку.

СТАСЕН ГОЛОВНИМ РЕПУБЛИКАНСЬКИМ ПРОМОВЦЕМ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Молодий губернатор з Мінесоти, Стасен, що належить до „ліберальних републиканців", вибраний тимчасовим головою надходячої національної конвенції Републиканської Партії, на якій вибиратимуть президентського кандидата. Стасен водночас виголосить ключеву промову на тій конвенції. Замітне те, що републиканські лідери не хотіли, щоби був головою конвенції д-р Френк Ґлен, що з боку Републиканської Партії досліджував і укладав, разом зо знавцями, економічну плятформу для цеї партії. Та плятформа показалась для „старої републиканської ґвардії" занадто поступова.

РУЗВЕЛТ ЗАПРОШУЄ ФАРЛІЯ.

ВАШИНҐТОН. — Президент запросив на обід головного почтмайстра Фарлія, й опісля разом з ним поїхав на відкриття бейзболового сезону. Зробив це Рузвелт на передодні скріпленої кампанії з боку Фарлія, щоб осягнути номінацію на президентського кандидата з боку Демократичної Партії. З того заключають, що заходи Фарлія не лише не обиджають Рузвелта, а навпаки, він дає їм своє моральне одобрення.

УЧИТЕЛІ ПІКЕТУЮТЬ.

НЮ ЙОРК. — Цілу ніч і ранок пікетували вчителі нюйорський маґістрат, щоб у той спосіб запротестувати проти рішення Ля Ґвардії, яким він обтяв поверх шість міліонів долярів з буджету, призначеного на шкільництво. Внаслідок тої обтинки, говорили вчителі, стратять посаду кількасот учителів, а також треба буде припинити навчання в кількасот клясах.

ПОРІВНЮЮТЬ ДО „ҐПУ".

ВАШИНҐТОН. — Престон Арквайт, голова великої вирібні електрики, заявив, що політики „нового розділу", зокрема головний прокуратор стейту Джорджії, Кемп, поступають з небажаними собі людьми так, як поступає німецьке „Гештапо", або большевицьке „ҐПУ". Кемп в останніх сенаторських виборах перепав, хоч його рекомендували політики „нового розділу", а навіть сам президент. Тепер він мститься, каже Еркврайт.

СПАДЩИНА КАРДИНАЛА.

Кардинал Патрик Гейз, архиєпископ Ню Йорку, що помер 4. вересня 1938 року, оставив маєток вартости 69,862 долярів. Він записав з того 29,885 долярів церкві, а 32,705 долярів лишив до досмертного вживання своїй сестрі.

І НА ХІДНИКУ ТРЕБА ВВАЖНО ХОДИТИ.

У вівторок зполудня на хідник Ґрінвич Евеню в Ню Йорку вїхав автомобіль і вдарив якогось старшого чоловіка й 3-літню дитину. Візник авта виправдувався перед поліцією, що він стратив контролю над автом, коли йому перетяв дорогу якийсь трок, заставивши його нагло скручувати автом. Старшого чоловіка відставлено непритомного до шпиталю, де лікарі ствердили розбиття черепа.

ВИБРАЛИ „АМЕРИКАНСЬКУ МАТІР"

Американський Комітет Матери вибрав „Американською Матірю 1940 року" паню Едиту Ґрейем Майо, вдову по відомім лікарі, д-рові Чарлзові Майо, що основав славну клініку свого імени в Рочестері, Мінесота.

НЕ ХОТІВ ГРАБИТИ „ПРИВАТНОЇ" СТАЦІЇ

Артур В. Вест подав поліції в Солт Лейк Сити, що до його ґазолінової стації зайшов у ночі якийсь незнаний чоловік і з револьвером у руці спитався, чи ця стація приватна, чи частина ланцюха стацій. Коли Вест йому сказав, що він є власником стації, бандит відійшов, кажучи: „Мені треба грошей, але я не можу грабити приватного власника".

РОЗСЛІДЖУЮТЬ ЗВЯЗКИ МІЖ БАНДИТСЬКИМИ ШАЙКАМИ

Бруклинський прокуратор О'Двайер розпочав спеціяльні розсліди над тим, чи між бандитською шайкою в Дітройті, званою пурпуровим ґенґом, котрого жертвою впав у 1937 році відомий бандит Ґарі Милмен, є якийсь звязок з бруклинськими бандитами „платних убивників".

БАГАТО ПІДПРИЄМЦІВ НЕ ВИКОНАЛИ ЗАКОНУ

Департамент праці в стейті Ню Йорк виступив у минулому році з карними обвинуваченнями у суді за нарушення закону про обезпечення відшкодовань для робітників проти 253 підприємців, і добився засудів підприємців на загальну суму $1,724.

ПОЧИНАЄ ВИРОБЛЯТИ КОЛЕСА, ЯКИХ КУЛЯ НЕ ПРОБИВАЄ

Ґумове підприємство „Юнайтед Стейтс Робер Ко." почало виробляти для американської армії ґумові колеса, яких куля не може пробити.

Коли куля попаде в таке колесо, вони самочинно заліплюється. Цю силу заліплювання задержує воно навіть при температурі 39 ступнів понижче зера Фаренгайта.

Підчас проби такого колеса на стрільниці военного департаменту по вистріленні до колеса 29 куль з військового кріса ґумове колесо стратило зо свого повітряного тиснення лише дуже незначну частину.

Армія замвила такі колеса для своїх авт.

ПРИЗНАВСЯ ДО ВБИВСТВА ДОБРОДІЙКИ

На суді проти 22-літнього Лоренса Фрайза, обвинуваченого за вбивство своєї прибраної матери, 80-літньої Генрієти Ломен, прокуратор згодився, щоб обвинувачений признався до вбивства другого ступня. Присуд на нього западе 25. квітня. Йому грозить вязниця понад 20 літ.

ПОПАЛИ НА ШАЙКУ ПОРОХОВИХ СВІТЛИН

Нюйорська прокураторія попала на шайку, що стягала собі зиски з поширювання соромітських світлин серед дівчат одної вищої школи в Бруклині. Поліція арештувала 12 осіб, між ними кількох фотографів і готелевих послугачів.

МІСТО КАЛҐАРІ І 5 ЛІКАРІВ МАЮТЬ ЗАПЛАТИТИ 15 ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ ВІДШКОДУВАННЯ

Дня 19. березня ц. р. у Келґарах, Альта, покінчився цивільний процес панни Шарлотти Доксбури проти міста Келґарі і проти пятьох лікарів у Загальному Шпиталі у тому місті про відшкодування в сумі 75 тисяч долярів. Панна Доксбури заскаржила місто, міські шпиталі і лікарів про відшкодування за смерть своєї матери, Алис Доксбурі, яка померла в часі операції в Загальнім Шпиталі дня 28. лютого м. р. Панна Доксбурі опирала свою скаргу на недбальстві зо сторони міста і лікарів.

Суд присяглих вирішив, що місто і згадані лікарі є винні в тому, що 28. лютого м. р. при операції померла Алис Доксбурі. Смерть її наступила через те, що при удільованні анестетичного газу лікарі замісць газу оксиґен вжили через помилку трійливого газу нітро-оксайду. За це, суд вирішив, відповідає місто і лікарі, що були при операції. Поміщкодований признано суму $15,000.

ВИГРАЛИ ПЕРШУ ВЕЛИКУ БИТВУ.

ПАРИЖ. — Французький премієр заявив, що аліянти виграли першу велику морську битву на півночі. Сказав далі у сенаті, що Гітлер зробив нову помилку на „шляху своїх злочинів", коли напав на Норвеґію. Тепер світ звернений ще більше проти нього.

ГОЛОДОВА СМЕРТЬ ІРЛЯНДСЬКОГО РЕВОЛЮЦІОНЕРА.

ДОБЛИН. — Помер голодовою смертю вязень Антоні Дарсі, років 32, полишивши жінку і двоє дітей. Почав голодівку в тюрмі дня 25. лютого як протест проти присуду, в якому вимагали від нього зізнань у справі революційного руху. Арештовано його підчас нарад ірляндських революціонерів, що відбувались у готелі. Його засуджено на кару тримісячного арешту. Та Дарсі не хотів визнати ні суду, ні кари.

ЧИ ШВЕЦІЯ НАЙБЛИЖЧА?

Швеція журиться, що станеться на випадок війни з її торговельною фльотою, що має 1,200 кораблів.

НЕ ДОПИСУЮТЬ ВЕСНЯНІ ЗАСІВИ В УКРАЇНІ

МОСКВА. — „Ізвестія" пишуть, що цього року є дуже зле з весняними пільними роботами. З відомостей, що приходять з місць, виходить, що до 1. квітня засіяно тільки 5% з того, що було в пляні. Особливо зле представляється стан засівів в Україні.

СУДЯТЬ ПОЛЬСЬКИХ ЖАНДАРМІВ.

МОСКВА. — Совети подають, що на забраних від Польщі землях установлено спеціяльні політичні суди, які судять тих польських жандармів, що за Польщі арештували і побивали комуністів. Тих жандармів засуджують тепер на смерть. Про це доносить Микола Бабченко, народній комісар справедливости Совєтської України.

СОВЕТИ ВИМІНЯЛИ ПОЛЯКІВ.

РОТЕРДАМ. — Часописи подають, що згідно з совєтсько-німецьким порозумінням переселено з західньо-українських і білоруських земель 7,000 поляків до польського ґенерал-ґубернаторства, що є під німецькою владою. Тих поляків виміняли за українців і білорусів, що були тепер під німецькою окупацією.

ВИВОЗЯТЬ В ГЛИБ СОВЕТІВ.

РИМ. — „Осерваторе Романо", ватиканський офіційний часопис, подає, що з західньо-українських і білоруських земель, які знайшлися під Советами по розвалі Польщі, совєтська влада вивезла на Сибір чи в глиб Советів до 250,000 осіб, з котрих багато згинуло з голоду і хворіб підчас подорожи. Далі часопис подає, що у Львові нужда та що там умирає денно до 200 осіб.

РУМУНІЯ ЗМОБІЛІЗОВАНА.

БУКАРЕШТ. — Румунія змобілізувала цілу армію і фльоту. Ситуація така, що кожної хвилі можна надіятися военного конфлікту. Надіються першого з боку Советів, бо в Одесі є згромаджені більші сили, як на суші так і на морі.

ПОЛЯКИ ПОЇДУТЬ ДО НОРВЕҐІЇ.

ПАРИЖ. — Французький ґенерал В. Денен вислав привітну телеґраму ґен. Сікорському, премієрові польського нового уряду, з того приводу, що польський летун боровся на французькім фронті з двома німецькими летунами. Польська армія зачинає знаходити щораз більший відгомін в аліянтській пресі. Тепер пишуть про те, що польська бриґада відійде до Норвеґії, щоб там боротися з німцями і бути ближче Польщі.

В ІТАЛІЇ ДЕМОНСТРУЮТЬ ПРОТИ АНҐЛІЇ.

РИМ. — Це ще питання, чи Італія дасть себе втягнути у війну. Але певне те, що вона є у теперішнім конфлікті по стороні Німеччини. Інакше не булоб можливе подумати про те, що булиб допускальні голосні демонстрації проти Анґлії, як це мало місце в Міляні, Римі й Фльоренції.

НІМЕЦЬКИЙ „ВОЕННИЙ ПІДСТУП".

ЛОНДОН. — Так називають в Анґлії опанування німцями полудня Норвеґії, зокрема перетяття Норвеґії на дві частини: північну і полудневу. Та остання є тепер у цілості в німецьких руках. Перетяття наступило в такий спосіб, що німецькі частини їхали залізницею з Тродйем до Сторлйем поїрри норвезьку твердиню, а ніхто з тих, що були в твердині, ні навіть на залізницях, не знали, що це їдуть німецькі війська. Думали, що це норвезьке військо.

РОЗПОВІДАТИМУТЬ ДОВГО НЕЙМОВІРНІ ІСТОРІЇ.

СТОКГОЛЬМ. — Кореспонденти і ті, що дещо знають про те, що діється, переконані, що забере багато часу, поки будуть зібрані правдиві матеріяли, звязані з тими подіями, що тепер мають місце в Норвеґії. Буде це сторінка страшної зради і великого геройства. Усе це тепер сильно повязане, що годі визнаватися, що і як сталось.

ПОТРІБНА НЕГАЙНА И ВЕЛИКА ДОПОМОГА.

ЛОНДОН. — Норвезький посол Ерік Колбан благав британський уряд вислати зараз на полудне Норвеґії більші сили, щоб спинити опанування краю німецькими жовнірами, яких покищо є тільки біля 18,000.

НІМЕЧЧИНА ЦЕ „СКАЖЕНИЙ ПЕС", КАЖЕ ЧЕЙМБЕРЛИН.

ЛОНДОН. — Британський премієр Невіл Чеймберлин, говорячи в „Ситі Темпл", ужив надзвичайно гострих слів, коли заповідав розгром Німеччини і перемогу аліянтів. Казав, що „варварство Німеччини" переконує кожну цивілізовану людину, що людська цивілізація буде постійно загроженою, поки не буде знищений „скажений пес", себто Німеччина. Інакше, казав він, на місце християнської цивілізації прийде варварство, для якого, як здавалось, уже нема повороту. Кажуть, що Чеймберлин іще ніколи не висказував подібних слів.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order. За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАХІДНЯ УКРАЇНА ОБЄДНУЄТЬСЯ В ГОЛОДІ

Евген Ковач, европейський кореспондент „Ню Йорк Таймсу", прислав оноді до цеї ґазети довше донесення про стан населення західньої України під російською окупацією. Не зважаючи на те, що кореспонденція приходить з Румунії, котра має певний, докладно означений інтерес щодо малювання обставин у країнах, ново захоплених советською Росією від Польщі, бо подібна доля грозить і Румунії, та не зважаючи на те, що кореспондент ще далі говорить про західньо-українські землі як про східню Польщу, всетаки його донесення таке повне конкретних фактичних даних, що його ніхто не може поминути, хто лише цікавився долею цеї частини світу.

Кореспондент видно зібрав подані ним дані з уст утікачів із Західньої України. Ці факти малюють передовсім лячний стан економічний. У краю повний брак фабрикатів. З ним іде вкупі дорожнеча. Бракує теж поживи; мало мяса, мало хліба; масла зовсім нема. Гроші мало хто має, бо давні польські гроші признано безвартісними, а нові, російські, мають хіба советські жовніри, властиво самі офіцири.

Джерелом зарібку тепер очевидно може бути лиш уряд, чи урядова фабрика. Та на таку роботу надії мало, бо російський советський уряд держиться політики перевоження фабрик далі на схід. Через те робітникам не лишається ніщо інше, як іти слідами за тими перевоженими фабриками, що, очевидно, не всім удається.

Серед таких умовин не важко за невдоволення, а на невдоволення советська влада має відомі заради: політичний і поліційний утиск, шпіонажу, доносцицтво, арешти, висилку, розстріли. Це ще більше обурює населення, а це спричинює ще більші репресії. Як каже Ковач, під підозріння попадають навіть комуністичні літературні союзи.

Кореспондент звичайно обмежується до подання фактів. Ніякої заради на обставини він пропонувати не може. Всетаки в одному місці він підсуває думку заради, коли каже, що в тій частині Польщі, що її забрала Німеччина, уряд дозволив американському Червоному Хрестові провадити запомогову роботу. Цим він немовби підсуває, щоб американський Червоний Хрест старався відкрити свої уряди й у Західній Україні. Принаймні треба би добитися дозволу на приїзд рятункових поїздів з Румунії.

Великої надії на успіх такої акції нема, коли советський уряд заставляє людей, що поїхали з Західньої України в Донщину копати вугля, скидати свої добрі одіння й одягатися в одіння з міхів, щоб дати населенню поняття про те, як жили люди під Польщею; одначе з того не виходить іще, щоб цього не пробувати. Треба би зробити зо свого боку все, що можливе, щоб, коли це покажеться безуспішним, було виразно видно, хто в цьому завинив у головній трагедії, що може легко скоїтися.

МОЯ ПОДОРОЖ ДО РІДНОГО КРАЮ

(Подала гром. Катерина Баґан з Пітсбурґу, Па.).

(Докінчення)

28. вересня. Ну, і ми вже маємо червону армію. Казали поскидати жовто - блакитні прапори, а вивісити червоні. Військо советське вже не те, що німецьке. Німецькі жовніри були великі, плечисті і гарно були одягнені. А ті бліді, брудні і видко такі слабі, як мухи. Та це не їх вина, тільки їх „мами", що так зле їх доглядає. А та їх „мама" це Сталін. (Ох, нащо я це тут у тій книжечці пишу? Якби вони її зловили, то певно мене вбилиб).

Будемо бачити, яке добро вони зроблять для нашого народу. Говорять, будуть рівняти вбогих з багачами.

1. жовтня. Нині ҐПУ заарештувало в селі ґрафа Ґіжовского. Але це ніщо, люди тим не журяться. Збіжжя з його двора забрали. А худобу дають убогим. Тільки вбогі не знають, чи дістали її назавжди, чи може потім схочуть їм це забрати.

Направду, вже мене зачинає те все нудити. Кожного вечора якийсь червоний промовляє до українського народу. Дуже хоче, щоб Західня Україна прилучилась до Великої України. Німець, коли уступав, говорив людям, що українці мають мати плєбісцит і самі рішити про те, чого хотять. Можуть бути самі в собі, а коли хочуть, то можуть прилучитись до Великої України. На 25. жовтня має бути зїзд депутатів у Львові. „Депутат" — це щось таке, як „делеґат". Вони мають вирішити долю Західньої України.

23. жовтня. В нас учора відбулись вибори. На пять тисяч голосуючих мав вийти один депутат. У нас кандидувало два: один націоналіст і один комуніст. Але вибори відбулись під насильством війська. Так люди мусіли голосувати, як казало військо. Багато цілком не хотіли йти голосувати. Та вояки ходили по хатах і витягали людей силоміць. Ну, і так депутатом вийшов комуніст. Коли всюди були такі вибори як у нас, то пропали українці. Очевидно, що ніхто не мав би нічого проти того, щоби прилучити Західню Україну до Великої України, коби тільки та Велика Україна була вільна. А то ні. З одного ярма треба буде переходити в друге. Так думали наші люди.

29. жовтня. Ну, і щож за доля тих бідних українців? Ухвалили у Львові ті депутати, щоб Західню Україну прилучити до Великої України. Та майже всі депутати були комуністи. І не диво. На 5,000 голосуючих можна було з бідою бодай одного комуніста вишукати. А люди, то вже мусіли на нього голосувати.

10. листопаду. А що, я не казала? Давали панську худобу людям, а тепер її забирають. Та ще й до того забирають і ту худобу, що належала до селян. Забирають і збіжжя і все, що можуть забрати. І кудись вивозять. Певно до Росії.

22. листопаду. Направду, не можна вдержатись від сміху. Які ті червоні некультурні, які нерозумні! З нашого села одна жінка купувала дріжджі. Салдат те побачив і питає: що це? Вона каже, що це до хліба. А він тоді і собі купив пів фунта дріжджів і пів бохонця хліба, насмарував хліб дріжджами та почав їсти. Чи смакувало йому, не знати. Але їв.

25. листопаду. Вже і жиди побачили, які то червоноармійці. Вже і вони не тішаться ними. Направду, вже все забрали з крамниць: шмаття, обуву. Все забрали і вивезли до Росії. А чого не забрали, то жиди поховали так, що хочби на смерть, ніхто кусочка полотна не купить. Вони і ховати вміють! Наприклад у нашім Фельштині жиди чомусь мали що дня похорон. Але хтось щось підглянув і дав знати советській міліції. Прийшли ґепеувці, розкопали могили, відкрили домовини і багато там ріжних дорогих речей познаходили. Все забрали. Не помогли прохання жидів, щоб їм дещо залишити. По тій реквізиції стався ще один смішний випадок. Жиди знову мали похорон, а в ночі два місцеві польські мудрагелі пішли на жидівський цвинтар, розкопали могилу і відкрили труну. Але замісць дорогих речей, побачили тим разом справжнього трупа. Налякались і почали втікати. В той час саме варта переходила селом і їх зловила. Вони признались, Опісля всі з них добре сміялись.

29. листопаду. Нині я вернулася зо Львова. Їздила там до советського консуляту в справі відїзду до Америки. Сказали мені в консуляті, що вже певно ніколи не побачу Америки, бо советська влада рішуче нікого за границю не випускає. Боже! Якби я знала, що справді вже ніколи не виїду до Америки, то поповнилаб самогубство. Тут не життя, тільки мука. В цілім Львові годі купити кусника хліба, хочби умирав з голоду. Бо і нема. Три дні я там була і майже нічого в устах не мала. Стація дуже знищена, готелі переповнені військом. Я мусіла ходити по вулицях цілими ночами, як зблуджена. Прийшла одного дня до комісара, а він каже прийти завтра. Прийшла завтра, а він знову: прийди завтра! І так три дні перемучила і три ночі. Не їла, не спала і з нічим вернулась додому.

Всі так мучаться. Чи довго? Поляки мучили наш нарід поволі, роками держали по тюрмах і так заганяли до гробу. У большевиків іде це скоро. Відразу добивають.

3. грудня. Коли так потреває до весни, то буде великий голод. Одним словом, зрівняли червоноармійці і списують усе, що хто має, і забирають. Селяни поховали трохи збіжжя для себе; але продати вже нема що. В містах правдивий голод. Одним словом, зрвняли всіх — убогих і багачів. Тепер усі вбогі. Бог би хоронив від такої кари!

13. грудня. Нині у нас ґепеувці забрали одного хлопця, скували його і гнали через село, немов собаку. Збили, аж страшно було глядіти. Забирають і інших. Як лише щось про когось зачують, зараз забирають і кудись висилають. З кожного села і міста беруть по одній чи дві особи, певно лише на страх, щоб люди боялись і тихо сиділи. Боже! Які вони тут бідні ті наші українці! Мусять бути сліпі, глухі, німі.

2. січня 1940. Я знов вернулася зо Львова, куди їздила в справі виїзду до Америки. Була там вісім днів. Вже на вулиці не мусіла ночувати. Ночувала в одних знайомих. Ах, що то за біда в тім Львові! На цілий Львів є лиш одна крамниця з хлібом. Бідні жінки встають у четвертій годині рано і чекають, коли крамницю відкриють, щоби були перші. Коли в 7 год. рано відчинять крамницю, то вже є черга така довга, що кінця не видно. Не дають більше, як один бохонець хліба. Тай того ніколи не стає для всіх, що станули в черзі. По певнім часі виходить крамар і каже тим, що чекали надворі по кілька годин в страшній студені, щоб ішли додому, бо більше хліба нема. Також забрали людям їх приватне одіння. По приватних домах забирають подушки, перини і все, що можуть забрати, та висилають у Росію. В тій родині, де я жила, цілком перестали вдома палити, бо не було чим. А студінь була така велика, яку рідко хто памятає. Вугля купити годі, а ліс далеко від міста. Ось така то советська господарка.

7. січня. Нині Різдво Христове. Святий Вечір був досить веселий, хоч тяжка неволя затяжіла над нашими людьми. Принесли „дідух", накрили стіл на старий український лад. Давно я того не бачила і давно цього не переживала. Прийшло багато колядників колядувати і колядували справжні українські коляди. Між іншими колядували таку коляду, яку я дуже полюбила:

> А звідкиж ви, люди,
> Звідки, мої милі,
> Що так гарно, так сердешно
> Мене звеселили?
>
> Ми є з України,
> З хорошого краю,
> Там так гарно сонце сяє,
> Наче в Божім раю.
>
> Там хороші люди,
> Гарна сторононька,
> А тепер там плач і сльози,
> Злая годинонька.
>
> Просим Тебе, Христе,
> Просимо, маленький:
> Зглянься щиро, зглянься мило
> На наш край рідненький.
>
> І дай йому волю
> І дай йому долю,
> Щоб зраділа Україна
> На свобіднім полю.

10. січня. Ну, вже по святах. Хоч у неволі, то таки в рідним краю з родиною.

12. січня. Нині я дістала телеґраму, щоби приїхати до Львова з пакунками, бо буду могти дістати візу і виїхати до Америки. Попрощала мою дорогу родину і їду до Львова. В потязі вікна повибивані, дуже зимно. По моїх валізках пізнати, куди я їду. Питають незнайомі: „Ви до Америки?" Відповідаю: так!" „Ох, які ви щасливі! Розкажіть їм там про нашу біду" — просять мене. Багато вони говорили, але таке, що мені з жалю лише сльози лились. Дуже було мені жаль лишати тих бідних людей у такій нужді.

Львів, 18. січня. Я ще тут, у Львові, від 13. січня. Обіцяли візу дати другого дня, а чомусь дотепер так зводять ті комісарі. Так чомусь бояться випустити нас за границю. А то найгірше, що тут страшенно зимно і їсти вже нема що, бо те, що привезла з собою, вже минулось. Тай охота відпадає, дивлячись на ту нужду, в якій знаходяться інші люди. Вчора одна жінка поповнила самогубство. Причина та, що ні вона, ні діти чотири дні не мали нічого в устах. Її чоловік працює кондуктором на трамваю і заробляє 5 рублв на день. А бохонець хліба коштує 6 рублів. Тай до того нема де купити. Добре „господарять" ті комуністи. Вже ті люди, в яких я ночую, мусіли розібрати ліжко, щоби бодай трохи хату огріти.

Направду, такого зимна я ще не видала. Кажуть, що то червоноармійці з собою те зимно привезли, взаміну за ті добра, що вивезли до Росії.

20. січня. Слава Богу, я вже одержала візу. За пів години відїжджаю. Ми вже їдемо. Є нас чотири українські особи. Решта жиди і поляки. Їду з пекла до раю. Але не тішусь багато. Мої муки скінчились. Але залишаю міліони моїх братів і сестер, українців, у тяжких муках. Їду через наші міста і села і дивлюсь на них з болем серця. Як я приїхала, то так мені здавалося, що немов кожна деревина хотіла щось промовити до мене на привитання. А тепер виглядало, що кожна деревина, кожна нивка, покрита снігом, з сумом на мене споглядають, немов прощаються зо мною. І я їх добре розумію. Вони просять, щоб я про них не забувала: „Не забудь, сестро, про нас, коли заїдеш до щасливого краю. Згадай про ту батьківську землю і про твоїх братів і сестер, що караються в неволі". Таке переходить через мою голову, а я плачу і плачу.

Ми вже в Станиславові. Гарна стація. Їдемо далі: Галич, Коломия і Снятин. Тут нам ґепеувці почали ревізію робити. „Коби тебе, моя записна книжечко, хоч заховати" — думаю собі. „В тобі записаний мій смуток і моя радість".

21. січня. Іще раз: Боже, слава Тобі! Я вже переїхала советську границю. Знаходжуюсь на румунськім боці, на Буковині, в Чернівцях. У Снятині робили ґепеувці ревізію, мені забрали листи, що їх передали знайомі для своїх рідних, і книжечку, в яку мої знайомі вписались на памятку. Тішуся, що отсеї записної книжечки мені не забрали. Не знайшли.

29. січня. Букарешт. Я ще в Румунії. За пару днів їду до Італії. Звідти на кораблі „Мангетен" відїду до моєї любої Америки.

12. лютого, Ґенуя, Італія. Я вже на кораблі. Він відходить. Музика грає, а мені далі сльози ллються за тими моїми братами українцями, що я їх залишила в тім пеклі. Якби я могла їх усіх з собою забрати! Але не можна. Прощайте всі, прощай мій краю, мої дорогі, рідні. Будьте сильні духом, а ми про вас не забудемо і будемо працювати для вас, так, як стане наших сил.

21. лютого. Ну, і я вже справді доїжджаю до Америки. Ось бачу вже і „статую свободи", ось і Ню Йорк. Я вже на вільній землі Вашинґтона. Як гарно тут! Та всетаки я ще далі думаю про тих нещасливців, що залишились по другому боці. Бо чи можна бути щасливим, знаючи їх терпіння?

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(25)

Чура біг попереду з ліхтарнею, а Павло підбігав ззаду й щурив вуха, щоби почути, що то за чортовина в тому пуздрі. Та сотник не спішився оповідати. Біг мовчки й сопів з досади. Тимошеві й Павлові стало ясно, що їхні припущення були вірні: неабищо мусіло бути в тому пуздрі, коли пан сотник такий схвильований.

Коли прибігли на кватиру, пан сотник миттю провірив ненарушені замки в пуздрі, відсапнув і всім тягаром сів на лаву; чура спинився в сінях. Павло легко прихилив двері й станув біля них, мов на чатах, а Тиміш, зваживши пуздро в руках, сказав ніби від нехотя:

— Важеньке!

— Не займай! — ніби озлився батько.

— Кортить заглянути.

— Хай не кортить, а то посивієш скоро.

Тиміш не подавався.

— Позволь, хоч оком глянути, тату!

— Не займай! Коли треба буде, сам покажу. Лягай спати.

— Не засну, тату, коли не побачу.

— Ну й баба ти, не козак!

— Баба не баба, але ти отвори пуздро й покажи, що в ньому.

Сотник вагався. Та по хвилині піднявся тяжко з лави й грюкнувши дверми перед самим носом Павлові, підійшов до стола.

— Цур тобі, коли ти така гарячка! Поглянь та мовчи!

Сотник отворив пуздро. Перед очима Тимоша забагровів малиновий прапор з вірлиним крилом, самоцвітною веселкою блиснула булава. Батько впялив очі в сина.

— Нічого собі цяцьки — скривився Тиміш і закрив пуздро.

— Не подобаються тобі? — ніби глузуючи запитав сотник.

— Тату! — сказав по хвилині Тиміш — сам ти казав, щоб я глянув і мовчав. Хіба це важно, що мені подобається?

Сотникові стало ніяково.

— Що в тебе, синашу, на умі?

— Я був сьогодні в Софії. Я бачив домовину князя Ярослава, що мені про нього стільки наоповідав отець Партеній. А зараз потім я побачив того масненького панка з Варшави з тобою...

— Друг мій і приятель...

— Всі вони „други і приятелі"!

— Що в тебе, сину, на умі? — ще раз з притиском запитав сотник.

Тиміш не відповів. Глянув тільки на пуздро й з німим докором перевів з нього погляд на батька. Сотник зрозумів той погляд. Відсунув пуздро набік, підійшов до сина й поклавши йому руку на плече, промовив полушептом:

— Молодий ти ще та неопірений. Неодно, що тобі сьогодня темне й незрозуміле, проясниться тобі зчасом. Та невже ти не віриш батькові? Хіба ти думаєш, що ради цих цяцьок я запруся рідної крови? Як один є Бог над нами, так одна-єдина, свята й непромінна в цілому світі є Батьківщина наша! Для неї я живу й вмерти готов за неї кожної хвилини! Вір мені, сину, й викинь думки такі з молодого серця.

Сотник замовк. Хвилину панувала в кімнаті могильна мовчанка. Тиміш припав до батьківської руки й поцілував її з синівською відданістю.

VI.

Хутір заметушився. Вартовий Опанас прибіг задиханий до пана Мартина з вісткою, що від Камянки видно куряву, мабуть пан сотник їде. Пан Розлуцький вдарився об поли. Не бентежила його ні обідрана світлиця, ні порожні стайні, ні розкинуті стирти, ні навіть порожне місце в конюшні по сотниковому любимці Сірку. Тяжкою хмарою залягла йому думка про те, що з Михайликом трапилося. Не поміг ні чигиринський цирульник, не вишептали нічого шептухи. Даремне припадав коло приятеля Ахмет, гірко плакала й ламала руки Маряна.

В першій хвилині пан Мартин не знав як йому бути. Чи дожидати господаря на хуторі, чи краще виїхати назустріч, попередити й злегчити удар. Маряна вирішила, що добре буде перестерегти сотника.

Пан Мартин гукнув на Марка, щоб подавав коні. За хвилину Мартин з Марком у двійку стояли на тясминській кручі й дивилися, як понад степові буряни та трави неслася курява, безупинно росла й наближувалася. Соколине око Марка розпізнавало вже тарантас і поодиноких верхівців, скільки разів вони вихилилися з куряви. Так, це вертався сотник. Тиміш, з невідступним Павлом, гарцював на коні попереду. Пану Мартинові краялося серце на думку, що буде, коли сотник дізнається про страшну правду. Не було часу на гаяння. Стрибнули з кручі й подалися назустріч куряві. Та чим далі їхали, коні наче самі приставали. Ще ніколи з таким тяжким серцем не виїздив пан Мартин назустріч сотника.

Першим зпоза закруту степової дороги виринув Тиміш. Пізнавши Мартина й Марка, підняв шапку високо вгору.

— Здорові були! — гукнув на радощах.

— Витаємо з щасливим поворотом! — відповів Мартин з силуваним спокоєм і, залишивши Марка біля Тимоша, поскакав далі, мов на смерть.

Пан сотник, побачивши Мартина, зупинив тарантас. Пан Мартин зіскочив з коня, подав віжки козакові з почоту й підійшов до тарантасу. Сотник вийшов на дорогу й дружнім звичаєм стиснув пана Мартина за голову.

— Доброго здоровля вашій милості, пане господарю, з щасливим приїздом! — бездушно рецитував Мартин, насилу відпихаючи від себе момент, у якому не стане вже міссця для звичаєвих орацій.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НАНТІКОК, ПА.

Шевченківське Свято.

В неділю, 31. березня ц. р., в нашій невеличкій громаді відбулося свято в честь 79-тьох роковин смерти незабутнього українського кобзаря Тараса Шевченка. Свято зачалося виставою — „Семе не крали". Перед самим концертом відбувся іще живий образ у двох діях з життя малого Тараса Шевченка, в якім були представлені початки життя малого сироти Тараса, його перші дні науки, його побої й терпіння. Молоді школярі місцевої української школи завдали собі досить труду, щоб ту штуку відіграти як слід. Малий школяр Василь Плекан відіграв ролю Тараса дуже вдучно. А Петро Сарновський і Іван Савчук грали ролі учнів, товаришів Тараса, що вчилися разом у п'яного дяка. Ролю останнього відіграв Василь Стефунко. Ролю Оксани, сусідки Тараса, відіграла Оля Савчук. Всі вивязалися зо своїх роль дуже добре, за що дістали від публики оплески.

По представленні була мала перерва, по якій розпочалась властива концертова програма. Концерт був уладжений заходами молодого співацького товариства, церковного хору, Вікторі Клюбу, спільно з членами церковної громади св. Миколая. Хором управляв учитель Теодор Мотиляк, котрий виголосив також вступне слово. Опісля виступив місцевий хор і відспівав шість пісень, зо словами Т. Шевченка. Першою піснею був „Заповіт" з гарним баритоновим сольом Василя Савчука. Він опісля також виголосив коротку історію життя Тараса Шевченка, по англійськи, щоб тим краще могли зрозуміти це молодші покоління.

В часі першої і другої частини поміж гуртовими піснями були соля, декламації і дуети. Деклямували: Ольга Савчук, Ольга Гук, Анна Калинська, Марія Намісна. Дуети співали: Емілія Калинська, Анна Секела, Марія Сарновська, Ольга Гук, Ольга Савчук. Усіх публика нагородила гучними оплесками.

В другій частині концерту святочну промову виголосив о. Я. Скроцький, парох з Бервик, Па. Промова охоплювала ранній життєпис Шевченка, його молоді кріпацькі літа, його боротьбу за українські національні права, його каторгу і вкінці його смерть. В промові бесідник згадав також про Ісуса Христа і порівнював муки Шевченка до терпінь Христа. По рефераті наступною точкою була пісня „Думи мої", за якою наступали інші пісні, в більшості зо словами Шевченка.

Накінець забрав слово п. М. Матвіїв, професор з Вилкс Бери, і висказав декілька похвальних слів на адресу місцевої молоді, за її народню працю, чим заохотив її до дальшої праці. Також дав признання родичам, які так гарно виховують свою молодь і вкінці цілій нантіковській громаді, що не забула спомянути добрим словом великого українського поета. Накінець усі разом заспівали „Ще не вмерла Україна". Всі гарно по концерті забавлялись, але їх забаву зіпсула сумна вістка, що повінь навістила наші околиці. Як опісля показалось, та повінь накоїла людям чимало шкоди.

Присутній гість М. Т.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

З діяльности Стейтової Організації.

Вже поверх чотири роки минуло, як засновано в нас Національну Стейтову Організацію в стейті Ню Джерзі. Ще не довгий час вона існує. Всетаки, колиб узяти під увагу всю її роботу, виконану за той короткий час, то можна сказати, що зроблено багато. Але ще багато не зроблено і чимало праці ще стоїть перед нею. Та праця буде виконана, коли всі організації, які входять до неї, піддержать її як слід і будуть також горнутись до спільної праці. Бо деякі поодинокі організації свою співпрацю зо Стейтовою Організацією обмежують до того, що посилають лише на річні збори своїх делегатів, а впродовж року про неї забувають і дальшої активної участи в її роботі не беруть.

Ми віримо, що всі українські національні організації, які мають свій осідок на терені стейту Ню Джерзі, не лише висилатимуть своїх представників на річні збори Стейтової Організації, але й опісля будуть тісно співпрацювати з нею, для добра нашої суспільности.

Останні річні збори нашої Стейтової Організації, які відбулись 9. березня 1940 р. в Пасейку, Н. Дж., дали нам наявний доказ, що наші організації в цім стейті не проявляють такого зацікавлення до своєї стейтової організації, як повинні. А так далі бути не може. Наше організаційне життя в нашім стейті ніколи не осягне сили і розгону, коли воно буде провадитись відірвано, окремими організаціями, без скупчення її в одній спільній організації, яка є на цілий стейт.

На згаданих річних зборах вибрано нову управу на черговий рік. До тої управи ввійшли: голова В. Буката, заст. голови І. Гузар і М. Боднар; рек. секр. О. Труш, фін. секр. М. Припхан, скарбник Т. Рудий. До контрольної комісії вибрані: Іван Лобур і Лев Герман.

Національна Стейтова Організація в минулому році мала на меті виконати чимало завдань. Але всіх тих завдань вона не виконала через різні перепони, внутрішнього і зверхнього характеру. Події, які зайшли минулого року в Карпатській Україні і Західньо-Українських землях, відємно поділали на працю наші організації. Зрозуміло, що ту хвилеву неохоту, яка повстала серед деяких наших людей при першій невдачі наших братів у старім краю, ми мусимо поборювати. Тепер діються важні події в Европі. Серед тих подій відтягається від праці буль6 каригідним. Хвилеві удари не повинні нас знеохочувати, тільки підганяти до більш напруженої праці.

Справа українського національного конгресу в Америці викликала серед приявних делегатів на річних зборах велике одушевлення. Вибрано вже делеґата на цей конгрес, яким є п. В. Буката. Збори висловили згаданому конгресові найщиріші бажання повного успіху, щоб радив над добром нашого народу і знаходив досконаліші шляхи до сповнення його національних ідеалів.

О. Труш, рек. секр.

БОРИС БІЛОСТОЦЬКИЙ,

відомий тенор, що виступить у Лисенковій опері „ТАРАС БУЛЬБА" в нюйорській Мекка Авдиторіюм в неділю, 21. квітня.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Повідомляється, що організатор Українського Народного Союзу, **гром. Іван Баєр**, обіде в наступних днях місяцях українські **місцевости полудневої Онтарії**, в цілі організування відділів У. Н. Союзу.

Місцевости, які бажали би щоби організатор У. Н. Союзу загостив до них, будуть ласкаві подати свої зголошення на адресу:

90-1

PAUL DUDA,
947 Ottawa St., Windsor, Ont. Canada

КОРОЛІВСЬКА РОДИНА НОРВЕҐІЇ.

Король Гакон держить на руках наслідника престола Олафа.

КНИЖКА В ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

О. Герцен сказав, що книжка — це заповіт одного покоління другому. — Ні! Скажемо більше: це бездонна криниця мудрости всіх попередніх поколінь нащадкам. З її сторінок дивляться на нас очі сивих, обернених у порох віків... Таємний Єгипет, свободолюбна Еллада, гордий Рим... Книжці ми завдячуємо, що не згинули памятки давньої цивілізації, що поклала основу всім родам сучасної науки, мистецтва та формам людського співжиття.

Чи не з її сторінок світить вічне й досі завдання фільософа Сократа: „пізнай самого себе"? Чи не вона пересуває перед нашими очима гідні наслідування безсмертних постатей старовини: греків Аристида й Епамінода; ремлян Муція Сцеволи, братів Ґракхів з їх шляхотною матірю, картагінця Спартака?

Недаром на порозі нових віків зустрічаємо ми великий винахід — друкарство, що разом з відкриттям Америки лягло в основу числення нової доби історії людства. Цей винахід не тільки спопуляризував і удешевив книжку, а й підготовив революцію в громадсько-політичному житті Европи та надав йому демократичної закраски, а саму освіту поставив на національний ґрунт.

Духова культура є двигуном і для культури матеріяльної, як це ствердили досліди вчених, і нам особливо про це не треба забувати. Цілий поступ людства на дорозі культури без друкованого слова був би неможливий і в цьому тепер ніхто не сумнівається. Навпаки; кожна національна держава старається всіми засобами забезпечити для своїх громадян освіту, творячи як найбудову над школами — громадські бібліотеки та забезпечуючи їх існування бібліотечним законом, який примусово домагається заводити мережу біліотек по краю.

Завертаючи в минуле життя українського народу, відкриваємо й у нас неоцінені заслуги книжки і вже віддавна зустрічаємо там широке розуміння потреби народньої освіти у наших предків, починаючи від доби св. Володимира (себто від самого початку прийняття християнства) і кінчаючи добою гетьманства (зусилля, що їх виявляють правителі української народу, знаходять щирий відгук серед широких шарів населення і просвіта проходить цвидкими кроками в глиб і шир народніх мас).

Ось світлі моменти, що відживляють наш дух: Володимир св. (X. в.) і заснування перших шкіл при церквах; Ярослав Мудрий (XI в.) і поява бібліотек, перекладів з чужих мов; наша перша історична книга-літопис Нестора та інші твори.

Володимир Мономах (XII в.) — сам автор і прихильник освіти, ширитель бібліотек, а як вислід розквітлої літературної творчости — незрівняний поетичний твір кінця 12 в. „Слово о Полку Ігоревим".

Потяг до самоосвіти назвав один учений інстинктом самозбереження, що прокидається в народі в часах історичних катастроф. Освітний рух, що зродився серед українського народу в кін. 16 і поч. 17 вв. стверджує цю гипотезу. Згадаймо становище національного життя тої доби: денаціоналізація вищої верстви і поруч з цим могутній зрив освітньої стихії в широких масах. Зродившись у Галичині на первісному терені боротьби, широкою хвилею розлився цей рух по всіх українських землях, а згодом ставши Київ осередком українського освітнього й культурного життя.

Освітні гуртки — братства зо своїми друкарнями, переплетнями й продажем книжок при них повстали у більших осередках — Львові, Заблудові, Острозі й ін. і розцвітають буйним цвітом.

На початку 17 віку зустрічаємо характеристичний факт з оснуванням київського братства, в 1615 р. вписується до нього сам гетьман Війська Запорізького Петро Сагайдачний, а з ним і все лицарство Низове та перебирають на себе опіку й охорону освітнього руху й усього українського життя.

Сила того руху пишно виявляється в Україні в половині 17 віку, за часів Богдана Хмельницького, а чужинці дивуються освіті наших предків, де навіть жінки й діти були грамотні, де люди вміли добре співати, були добрими артистами-малярами й любителями та знавцями фільософії.

Розпочату традицію гетьмана Сагайдачного продовжують Іван Виговський і Мазепа. Перший навіть у своїх гадяцьких трактатах не забув забезпечити вільний розвиток друкарства в Україні, заснування шкіл і т. ін.

Самостійне політичне життя України забезпечувало вільний розвій національної творчости в літературі і в житті її наступає „золотий вік". Поруч з тим зустрічаємо вже більші бібліотеки, в першу чергу при наукових огнищах, як академії київська, чернигівська та ін. Далі бібліотеки монастирські, як Києво-Печерської Лаври, де була найбільша тодішня друкарня та ін. Нарешті приватні бібліотеки вищого духовенства, як: Петра Могили й ін. На жаль, часті пожежі нищили їх, а певно неодну з них стерли з лиця землі без усякого сліду для нас.

Школи, товариства, монастирі, письменники, вчені і просто цікаві люди стають споживачами книжки, шукають її на ярмарках тощо. Зявляються в Україні й книгарні, що мають свої філії навіть у Москві.

В середині 17 віку завдяки переяславській угоді з Москвою українська культура пливе туди широким потоком і швидко заливає всі ділянки російського життя: українська музика, будівництво, малярство, драма, поезія, наука й педагогіка — все це в Московщині розбудовано не тільки під впливами української культури, а й просто українськими руками.

Втрата політичної незалежности в кінці 18 віку перерізує творчий розмах народнього духа й загоняє його в підпілля. Від того часу впродовж 19 віку українська книжка під царською займанщиною разом з самим народом переходить довгу хресну дорогу, знущань, заборон, серед яких найганебнішими у світі визначилися цензурі заборони: Валуєва 1863 р. і „Лекс Юзефіана" 1876 р.

Та „не вбить душі живої і слова живого"...

Кинута на поталу примх північного деспота, книжка наша то виступає назверх, як дозволена, в короткі хвилини цензурних полекш, то знов ховається в підземелля, та не мовчить: коли уста народу були заклелені, вона поринала в глиб народніх мас, перебиралася тайком через кордони.

Без огляду на суворі переслідування в Україні засновуються малорелігійні товариства, як Малоросійське Общество, пізніше Кирило-Мотодіївське Братство, а далі „Громади". Всі вони піклувалися насамперед про народню освіту та друкування й ширення книжки серед народу.

Під гнетом царських переслідувань і заборон українського життя наша література 19-го віку стала одинокою щілиною народнього духа, якою виливались його болі й страждання, надії й сподівання.

Тодіж починається отой напрям нашої літератури, що зробив її щиро-народньою, правдивим відгомоном народньої душі. В тому самому столітті зродилася і популярно-наукова книжка, у формі белестристичного оповідання, започаткована Кулішем у 60-ох роках, а в 70-ох зявилася і дитяча.

Українська книжка гідно берегла „во время люте" скарби народнього духа й донесла їх до днів волі.

Тепер ми широко можемо користатися з тих скарбів і от тоді, коли ми не тільки один день будемо згадувати про неї, будемо її величати пятничнo — а коли вона просякне глибоко в народні маси; коли ми зростемся з книжкою так, що вона стане нам необхідна на кожному кроці: коли вона з бібліотечних шаф помандрує широко і під стріху селянина й в дім інтелігента та робітника, коли швидко спорожнятимуться наші книгарні, коли ми **читатимемо її, вчитимемося з книжки**, — тоді настане правдиве свято книжки.

Н. Дорошенко.

ПОЛЕ МОРСЬКИХ БОЇВ.

Проливи між Данією, з одного боку, і Швецією й Норвеґією, з другого, стали побоєвищем між Німеччиною й аліянтами.

ПОВІДОМЛЕННЯ

ДЛЯ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ 86, 403, 404, 405, 406, 407, 410, 448.

Подаю до відома, що

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

урядників, членів і членкиць вище поданих відділів відбудуться

В СУБОТУ, 20. КВІТНЯ (APRIL 20, 1940)

в годині 7. ввечір

В УКР. ДОМІ НА ГРЕНТ СТРІТ, OLYPHANT, PA.

На ці організаційні збори повинні прибути конечно всі урядники, члени й членкиці тут вичислених відділів. На зборах можуть бути присутні також і не-члени. У важних справах промовлятиме **організатор У. Н. Союзу п. Загаєвич.** 88,91

О. Запоточний, гол. радний У. Н. Союзу.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

МИЛВИЛ, Н. ДЖ.

Союзова праця.

Внаслідок побуту в нашій місцевості організатора У. Н. Союзу, п. Загаєвича, наша громада значно оживилась. Як відомо, заложено в нас уже молодечий відділ ім. Тараса Шевченка. На попередніх організаційних зборах орг. В. Загаєвич говорив, що в нашій місцевості повинен негайно створитись такий молодечий відділ, що мав би бодай сто членів. Приявним тоді здавалося, що це неможливе. Де там сто членів! Та ось уже створено такий молодечий відділ, який має 35 повних членів, а нових 35 аплікацій уже в дорозі. Маємо надію, що далі і сто членів прибуде.

Помагаючи орґанізувати нашу молодь у Союзові ряди, я наочно переконався, що в нашій суспільності є ще чимало можливостей побільшити ряди У. Н. Союзу, і то молодими членами. Треба зазначити, що до цеї справи прихильно відносяться такі заслужені місцеві громадяни, як В. Матолич, основник нашої першої української фармерської кольонії, що нині так гарно процвітає. А також другий громадянин, Андрій Кубик, що також щиро працює для Союзової ідеї. Він саме зараз по рефераті орґ. В. Загаєвича вписав своїх двох синів і дочку до У. Н. Союзу. Неменше працюють урядники, предсідник і секретар, новоствореного молодечого відділу. Молодь привчається сама себе орґанізувати і сама собою завідувати.

Повний уряд згаданого молодечого відділу такий: предсідник Андрій Сахарнецький, заст. предс. Іван Микитюк і Андрій Штельмах, фін. секретар Іван Ключка, рек. секретар Франко Панчишин, скарбник Ольга Матолич; контрольори: Петро Рудавський, Дмитро Романюк, Іван Романишин, Степан Мудрий і Осип Коханський.

Всі урядники, хоч нові особи в У. Н. Союзі, то вибрані члени взірцевих родичів, котрі причинились до того факту, що наша місцевість може нині похвалитись молодечим відділом У. Н. С. Як згадано на початку, найбільше до того причинився орґ. В. Загаєвич.

Тому тутешні Союзовці радо хотіли би бачити його знову в нашій околиці, щоб заохотив нас усіх, зокрема молодь, до дальшої праці для У. Н. Союзу.

Антін Романюк,
секр. 331 відділу УНС і член Центральної Союзової Ради на Савт Джерзі.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Збори Сестрицтва Любов, від. 177., відбудуться в неділю, 21. квітня, в годині 12:30 пополудні. Проситься членів місцевих і позамісцевих явитися начас. Прошу свій розмет принести, щоби можна було вислати начас до У. Н. Союзу. Збори відбудуться 18 Пілґрім Ст., Провіденс, Р. Ай. — Уряд.

ІТАЛІЙСЬКІ ПОВЗИ.

BETHLEHEM, PA. St. Dymitri Lodge, Branch 288, is holding their meeting on Sunday, April 21. As we have a few business matters to straighten out the officers are asking all the members to take interest and attend the meeting. — George Zawick, Pres.; Dmitro Muszasty, Treas.; Andrew Danyluk, Sec.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Мітінґ Тов. Подільська Січ, від. 8., відбудеться в неділю, 21. квітня, в годині 2. пополудні, в сали Укр. Гор. Клюбу, 13 Вашинґтон ул. Проситься членів явитись і вирівняти свої належитости. — Н. Чолій, предс.; В. Мандзій, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. Місячні збори Бр. св. Кирила й Методія, від. 86., відбудуться в неділю, 21. квітня, зараз по відправі, де звичайно. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів прибути на ті збори, бо крім братських справ мається вирішити й народня справа. Рівнож напоминається довгуючих членів, щоби по можности сплачували старі затягнені довги, бо братська каса зовсім вичерпана. — Секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Квартальні збори Тов. „Згода", від. 20., відбудуться в неділю, 21. квітня, в 2. годині пополудні в Українській Хаті, 2240 Ґрейлінґ. На ці збори обовязково повинні прибути всі члени. Буде квартальні справоздання фінансове і інші справи до вирішення. — Йосиф Прихідко, рек. секр.

ВІЛКС БЕРІ, ПА. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 99., відбудуться в неділю, 21. квітня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній. Проситься всіх членів прибути на ті збори, бо є важні справи до полагодження, як рівнож буде вибір делеґата на Український Конґрес до Вашинґтону. Не забувайте на свої місячні вкладки, бо то наш обовязок. Члени довгуючі повинні прийти і вирівняти свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Уряд.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 170., відбудуться в неділю, 21. квітня, в годині 6. вечером, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Проситься членів прийти на збори, бо є до полаґодження важні справи, котрих відділовий уряд сам не може рішати. Рівнож проситься довгуючих членів, щоби заплатили свої залеглі вкладки до У. Н. Союзу й до Тов. Січи, бо в противнім разі такі члени будуть суспендовані. Прошу привести своїх знайомих, щоби вписати в члени У. Н. Союзу. У передконвенційнім році постараймось піднести свій відділ на більше членів, а то для добра не тільки У. Н. Союзу, але й для нас самих. — Т. Наконечний, фін. секр., 16 Sanford Pl., Jersey City, N. J.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Звичайні збори Сестрицтва Благовіщення, від. 125., відбудуться в неділю, 21. квітня, в год. 12:30 сполудня, в парохіяльній гали при Оклей й Райс ул. — О. Олениць, предс.; Р. Сидорик, кас.; І. Подола, секр., 849 N. Hoyne Ave.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Місячні збори Сестр. Любов, від. 37., відбудуться в пятницю, 19. квітня, точно в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі. Проситься кожну членицю прибути на ті збори бо є важна справа і вибір делеґатки на Український Конґрес. Довгуючі члениці мають вирівняти свій довг, бо інакше будуть суспендовані. Нових члениць принимаємо без вступного до У. Н. Союзу і до Сестр. Любов. — А. Погранична, предс.; А. Огар, кас.; Е. Кардаш, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Мітінґ Бр. св. О. Николая, від. 104., відбудеться в неділю, 21. квітня, в Нар. Домі, в годині 3. попол. Проситься всіх членів прийти, бо є важні справи до полагодження. Таксамо буде вибір делеґата на Конґрес. Проситься всіх членів, котрі довгують до Бр., щоби вирівняли свій довг, бо інакше будуть суспендовані. — Т. Ющик, пр. В. Стецко, кас.; Г. Мисак, секр.

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ. Квартальні збори Тов. Запорозька Січ, від. 206. відбудуться в неділю, 21. квітня, в годині 1. пополудні, в гали церковній, 74 Геріс Ев. Обовязком кожного члена прибути на ці збори. Буде справоздання уряду і контр. комісії з діловодства за перших 3 місяці як і інші справи до вирішення. Проситься довгуючих членів, щоби старалися вирівняти свій довг. Також проситься членів щоби старалися платити свої вкладки до Тов. і до Союзу начас. — Олекса Косюк, пр.; Пилип Стойко, кас.; Іван Кокольський, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Бр. св. Йосафата, від. 217., відбудуться в неділю, 21. квітня, в годині 3. пополудні точно, в гали парохіяльній. Проситься членів прийти на ці збори, бо є дуже важні справи до полагодження. Напоминається довгуючих членів, щоби собі не легковажили, тільки прийшли і вирівняли свої довги на цих зборах, бо в противнім разі будуть проголошені до суспендації. Ви, шановні члени, старайтесь приєднувати нових членів до Бр. і У. Н. Союзу в передконвенційній кампанії, за що отримаєте нагороду. Хто з вас буде перший на листі числом нових членів? — Мих. Рудий, предс.; А. Іванів, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Місячні збори Бр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 259., відбудуться в неділю, 21. квітня, в гали парохіяльній, 4950 Савт Полайна ул., в 2. годині пополудні. Проситься всіх членів явитися на збори, бо є важні справи до полагодження в справі Укр. Нац. Конґресу, щоб можна дати делеґатові добрі інформації, що він має заступати український загал в Шікаго. — Іван Побуцький, секр.; Василь Горинець, предс.; Василь Ґула, кас.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42., відбудуться в неділю, 21. квітня, в годині 2. попол., в льокали У. Н. Дому, 237 Говп Ев., Пасейк. Багато важних справ буде рішатись на цих зборах, як також справа представника на Нац. Конґрес у Вашинґтоні. Тому проситься всіх члениць і членів прибути на ці збори гормально. — В. Юсипчук, предс.; В. Лелет, кас.; П. Головачук, фін. секр.

ВЕСТ ІСТОН, ПА. Місячні збори Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 137., відбудуться в неділю, 21. квітня, в церковній гали, в годині 2. пополудні. Проситься всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Рівнож буде обговорена справа делеґата на Всеукр. Конґрес у Вашинґтоні. Напоминається довгуючих членів, щоби прийшли на збори і вирівняли свої вкладки. — С. Саґатий, предс.; М. Підгайний, кас.; С. Колодруб, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

СКРЕНТОН, ПА. Місячні збори Успення Пресв. Богородиці, від. 123., відбудуться 21. квітня, в церковній гали, 520 Норт Мейн Евеню, зараз по Сл. Божій. Присутність всіх членів на зборах є конечна, бо є дуже важні справи до обговорення, в котрих кожний член повинен бути заінтересований. Рівнож буде обговорена справа Конґресу американських українців, котрий відбудеться 24. травня в місті Вашинґтоні. Також буде обговорена справа вибору делеґата. — М. Волощук, предс.

УРЯДИ ПРОТИ ПРИВАТНИХ ПЕРЕГОНОВИХ ГРАЧІВ

Міський уряд Ню Йорку постановив почати тепер специяльну кампанію проти підприємств, що приймають заклади на кінські перегони без порозуміння з урядом згідно зо стейтовим законом.

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(142)

Мунґо лежав трупом на землі. Але боротьба з іншими торцями ще не закінчилась. За ними вганявся розюшений Малок і трубою валив їх на землю, мов снопи. Тарзан закликав до своїх товаришів, щоб миттю бігли в напрямку муру. Він не думав тепер рятуватись, тільки хотів виконати свою обіцянку: увільнити вязнів з копальні.

Вони всі скоро перескочили один мур, а далі побігли до другої загороди і там перескочили величезну браму. Звідти вів шлях до бараків, у яких були невільники. Цей шлях провадив попри будку зо сторожею. Три втікачі думали, що прокрадуться потайки попри неї. Але скоро вони зустрілися знову з великою небезпекою.

Недалеко від себе вони завважили цілий гурт узброєних торців. Вони вирушили кудись із голосними криками. Тарзан звелів Перієві поспішати до копальні і сповістити невільників про повстання. Сам він з Калюком рішив залишитись коло брами й звести бортьбу зо сторожею, колиб та хотіла також іти до копальні.

Це був розпучливий крок. Бо треба було бути безумним, щоб надіятись на перемогу з гурмою узброєних торців. Вони мали списи, мечі, кинджали. Тарзан мав лише маленький ніж. А бідачисько Калюк був цілком без зброї. Але не було іншого виходу і Тарзан рішився боротись. „Не треба думати про вислід", рішив Тарзан. „Треба боротись".